

Аутономија Албаније

Ноје није никакав политичар, али се многи политичари на њега угледају.

(Није ријеч о Ноју из Ст. Завјета, него о ономе из Зоологије).

Кад га сковитла каква опасност, загњури главу у пијесак, а за курсур не води бригу. И онда мисли да се спасао.

Има питања која се на обзорју непримјетно издигну и као страшило исправе, и има политичара, који, кад их виде, бјеже у прлу земљу, нити им име смију да изусте. Загњури главу у своје свакидашње јаде, као оно Ноје у пијесак, и мисле да су се на тај начин обезбједили. Међутим питања су ту, постају све већа и акутнија, и ма колико да се политичарима мријет неће, јесте нешто што их напријед креће, и што их доводи све ближе тим питањима.

Једно тако питање је и о аутономији Албаније.

Зашто крити то у кучине? Чинили се ми невјешти или не, оно је ту и пред нашим очима расте. Крити очи од њега значило би водити нојевску политику. То не само што би био кукавичлук, него и сува штета по наше националне интересе.

* * *

Читамо вазда о аутономији Македоније. Вриједни Бугари створили су то питање и држе га непрестано на дневном реду. И ако је Македонија данас само један арханчан појам, без одређених граница и без грађанског права у савременој географији, ако се то питање кад год ријешити, милом или силом, границе ће му одредити ко буде побједио. И онда ће се географији намјестити тај зуб који јој данас мањка.

Али ријешити то питање није лака ствар. Кад би се савладале препоне које су одмах на прагу, дошле би друге које су иза њих. Дошло би на ријешење питање о аутономији Старе Србије, а за овим одмах, можда и једновремено, питање о аутономији Албаније.

Сва та питања чине једну целину и органски су једно за друго везана. Једно се не може ријешити, а друга да остану тако, можда чак и неотповијена.

Аутономна Македонија одваја географски Стару Србију од Турске и оставља је на страну као острво. Турска, сузбијена на Цариград и околину, мучно да би могла управљати овим острвом све и кад би друге прилике за њу биле погодне. Исто то, што важи за Македонију и Стару Србију, важи и за Албанију. Ни њу не би Турци могли више држати. Зато и реко смо, питање о аутономији Македоније органски је везано за остала

два питања. Ријешење првога, рјешава и ова друга.

То су неоспорна факта. Зашто пред тим фактима загњуравати главу у пијесак? Зашто чекати да нас догађаји изненаде, кад их можемо видјети и у свима фазама њиховога развоја пратити их само кад очи отворимо? Крити се од њих, значи не проучавати суштину прилика, које се развијају. А кад се што не предвиђа, не може се ни добра политика водити. С игнорисањем се ништа не добива. Процес македонскога питања неће се тиме зауставити, нити ће неминовне последице изостати. Све ће ићи својим током, само што бисмо ми, кад би наступила ликвидација македонскога питања, стојали изненађени и збуњени, не умијући да се користимо. А и доцкан би било извлачити користи, јер бисмо допустили да прво Македонија добије своје границе, па што остане да припадне нама. Колико би остало, може се унапријед погодити.

Види се из овога јасно, да питање о аутономији Старе Србије и Албаније лежи у самој суштини прилика, које су створене питањем аутономије Македоније. Те ће се прилике развијати хтјели ми, не хтјели.

Осим тога ваља запазити, да је питање о аутономији Албаније испред питања о аутономији Ст. Србије. Оно је давно покренуто, и на њему се данас ради са више страна, док питање о аутономији Ст. Србије још сном мртвијем спава.

Ако би Турска кога кривила, нас Србе зацијело не може. Ето ми се и свога најрођенијег питања не сјећамо. Прилике, које изазивају спорове о разним аутономијама, створене су без нас и развијају се без нашега судјеловања. Ми можемо сједети и мирно, оне ће ићи даље. И ми и Турци у трпном смо стању.

Ако се сад каже, да Турци имају право да снажном руком захвате у догађаје и да их регулишу како би по њих о мање штете било, шта више и од користи, онда то потпуно разумијемо. Али кад смо тако објективни, да признајемо право Турцима да не сједе скрштенијех руку кад се о њиховом ћулаву ради, ваља и они, и сви остали који се интересују, да то исто право признају и нама. Јер и о нашем се ћулави ради. Кад нијесмо у стању задржати ток догађаја, а нијесмо ни покретачи овијех прилика, онда и нама налаже дужност да своје интересе у развоју тих прилика опажамо. Хтјели, не хтјели, ми морамо прихватити питања која су се сама јавила, и која ни ми, ни Турска, па ни сва Европа нијесу били у стању сузбити их.

Укупни живот и рад народа стварају прилике, а прилике послједе повиједају људима.

Русија на далеком истоку

Упорно држање Кине према обавезама наспрам Русије наишло је на јак отпор код Русије и кад се Кина није хтјела да повинује испуњавању обавеза што је веже уговор, Русија је одлучно иступила према њој. Тражила је одлучно, да Кина испуњује своје обавезе наспрам ње, готова да и оружаном руком заштити своја угрожена права.

Ова одлучност Русије свратила је велику пажњу, те се држало да ће врло лако доћи и до оружаног сукоба између Русије и Кине.

И док је Француска и Енглеска страховала, да Русија поново догађаји на далеком истоку не увуку у нове заплете, непријатељи Русије злурадо су ликовали што ће је догађаји на далеком истоку опет да увуку у вртлог, чиме би се они могли у Европи да користе.

У почетку је стање изгледало врло озбиљно. Држало се, да ће оно бити и од озбиљних последица. Русија, која у Азији, нарочито на крајњем истоку, има не само економских интереса, него и велике културне задатке да изводи, дошла је у сукоб са кинеском владом. Водећи прије неколико година једну неуспјелу колонијалну војну са Јананом Русија ипак није ништа изгубила од свога престижа на Истоку. Она је само добила једно искуство: да се њој што прије ваља спремити и како треба наоружати. Њен живи ратни материјал, борац, такав је да га на бијелом свијету бољега не може бити. Судар дипломатски између Русије и Кине изазвао је читаву бурну коментара у Европи, нарочито у Аустро-Угарској и Њемачкој. Аустриски и њемачки листови први су били, који су са прикривеном злурадошћу почели да изнесе: како Русија понова улази у једну критичну фразу и како је рат између Кине и Русије постао готово неизбежан. Саопштења о руско-кинеском конфликту, чим су из аустриских и њемачких извора, имају своју одређену тенденцију, коју не треба нигда губити из вида. Могу њемачки и аустриски листови највеће славопојке одавати руској политици; могу најљепше жеље изјављивати — ван сваке је сумње, да се и иза најкитњастиих похвала скрива потајна мржња. Треба пратити пажљиво шта пишу листови аустро-њемачки, који стоје у извјесној вези са владама у Бечу и Берлину. Они директно наглашују, да је Русија врло моћна и да би требало што скорије да упадне у Кину и да с њом зарати. То је она иста метода, којом су је непријатељи велике словенске државе, прије седам година, натоциљавали на рат с Јананом. Велики руски царизам, — говори се у тим листовима — има на далеком истоку огромно поље за успјешан рад. Руски царизам треба да завлада сјеверним дијелом Азије и тамо је његово главно поприште како на пољу економског благостања, тако и на пољу културног препорођаја. Смјер ове политике доста је провидан: Русија се упућује на Исток, одвртања јој се пажња од Европе; њу гурају даље од Европе, а нарочито даље од балканских држава, за које германска политика у заблуди и

осионости својој претпоставља да спада у њену домену интереса.

Прави политичар добро појми смјер ових гласова и смисао оне похвале, која се у невријеме и на тако простачки начин, чини Русији. Јасно се види и осјећа да у Европи има политичара и валада, који би хтјели по сваку цијену да скрену пажњу у Русији од балканских земаља, да би и она што даље била од учешћа у коначном рјешавању балканских питања, које је сваким даном све акутније. Германској о-свајачкој политици продирања, економског и насилног на исток, преко Балкана, тешко да ће се моћи одупријети с успјехом балканске земље, ако ни буду за собом и поред себе имале Русију, која је природни савезник балканских народа. Највећи успјех германско-аустриске политике био би у томе када би се Русија одстранила од својих вјеконих веза и послова на Балкану; то био управо први корак завлађивања и освајања Балкана. Савјети аустриске и њемачке штампе Русији, шта би она тобож ваљала да предузме на даљном истоку, бар у овој прилици, са свим су излишни — Русија ће и без њих знати шта јој ваља радити и на даљном и на блиском истоку. Јер кад год је те савјете Русија послушала увијек је испадало на њену штету.

Само на жалост све жеље непријатеља Русије су се изјавиле.

Кина се није дала завјести. Видјела је, да је Русија одлучна и готова на све, и како је знала да руској сили неће моћи одолети, стала је узмицати. На протестну ноту Русије одговорила је помирљиво, пристајући да све обавезе испуњава.

Као што јављају телеграми из Петрограда и Пекинга, кинеска влада је у помирљивом и попустљивом тону упутила Русији ноту, којом излази у сусрет руској влади. Сав сукоб она објашњава у тој својој ноти неспоразумом, изјашњавајући се да јој ни на ум није падало, да руска права крњи и ограничава. Исто тако изјављује готовост, да изађе у сусрет захтевима руским, да споразумно та права рашире, додајући да много полаже на то, да и даље с Русијом остане у миру и добрим односима.

Тиме је и цио спор окончан и већ нема никакве опасности по мир на далеком истоку.

Такав свршетак ове ствари у коллико нас може радовати, у толико ће ожалити оне, који су већ као у воску рачунали, да се без рата неће проћи и да ће Русија бити поново уваљена у догађаје на далеком истоку.

Мисли

Човјека не чини спољашњи изглед човјеком, него његове душевне врлине. За то и виђамо толико животиња у човјечем облику.

Кад би свако грабно за оно што му је под руком, својине не би било.

Многи плачу чак и онда кад им није до суза, само зато што то обичаји захтијевају.

Ко се задовољава утјехом готов је да сваког тренутка падне у наручја самообмане.

Каже се: од утјехе до среће врао је мало одстојање. То је погрешно. Утјеха се пружа само ондје гдје се нема друго што да се да.

Закони не кажњавају неваљалце, него злочинце. За то је друштво позвано.

Од свију пријатеља најопаснији су они с којима се у свему слажете.

Најлакше се подноси неправда коју човјек самом себи чини, ма да је и најтежа.

Злочини се не искорењују казнама, него сузбијањем.

Многи писци подсећају на рђаве архитектуре, који од туђег доброг материјала стварају рђаве зграде.

Валси

У очи рата на Балкану

Родољубиви орган војвођанских Срба, новосадски „Браник“ под горњим натписом саопштава на челу листа овај чланак:

„Црна Гора је спремна. Она спокојно иде у сусрет крупним догађајима. Буде ли каквих изненађења, без њенога учешћа и против ње неће се ништа рјешавати. Краљ Никола је данас мандатор Српства пред великим и силнима. Он је од Берлинског Конгреса на овамо неуморно радио. Земљу је изнутра препорађао, текао јој је моћне пријатеље и помагаче, а себи је прибавио свуда важност и поштовање. Његова мала држава данас одлична снажну и компактну цјелину, која импонује својим редом, свјежином и моралном јачином. Тек сад се може увидјети, колико је добро и мудро урадио Краљ Никола, што није допустио, да његову земљицу под видом „борбе за слободу“, деморалишу унутрашње отмице партизана и партија око власти и положаја. Каква би сада изгледала Црна Гора, да ју је, као оно њену богатију сестру Србију, у потоњих двадесет година раздира буре унутрашњих политичких страсти! Она би сада поуздано личила на какву моралну рушевину, о којој нико озбиљан не би водио рачуна.

Краљ Никола је и својим ауторитетом и својом влашћу спречавао расипање своје државне и народне снаге на бесплодне теревенке. Зато он сада бере плодове таквога својега рада, који, истина, није популаран у очима неозбиљних елементарна данашње српске генерације, али је зато веома користан општим

циљевима Српства. Сад је Краљу Николи лако при души, јер има поуздања у моћ своје државе, а Црногорцима је још лакше, јер виде и сами, да су сачувани и спремљени за велике задатке завјетне српске мисли. На Црну Гору не смије нико ударити, једно ради срамоте, друго ради сопствене штете, а она сама може безбрижно да очекује долазак прољећа, увјерена, да нико на Балкану неће ништа отети, ако и она не добије јакога дијела, којим ће бити зајемчена српска будућност. Црна Гора је добила у великоме културноме свијету право грађанства, њу свак радо гледа, свако јој жели добра, и сав цивилизовани свијет сматра, да би била права срамота за цивилизацију, ако би се допустило, да се Црној Гори учини каква крупнија штета.

Црна Гора не тражи и не изазива рат. И њој рат није мио, ма да ратује од свога постанка. Она има великих унутрашњих послова и задатака, тако да јој је за ту сврху потребан мир. Али Црна Гора се држи начела: si vis pacem, para bellum. И она ће имати мира у онолико, колико буде показала воље, снаге, умјешности и спреме да га себи обезбиди. Ако и поред тога, без њене воље, искрсну на балканској позорници крупни догађаји, она тада бар неће бити изненађена. Краљ Никола је и сувише mudar, да би себе и свој народ попут Пашићеве дипломатије могао заваравати изговором, да рата на Балкану неће бити зато, што га Црна Гора и он не желе. Може Краљ Никола рата и не жељети, па рата ипак бити. Краљ Никола је спреман и за овај случај. И још како спреман! Сва Црна Гора наоружана је до зубију. Војни магацини сви пуни. Оружја у изобиљу најмодернијег, захваљујући Русији. Војска одлична извјешбана, што су потврдили и страни војни стручњаци приликом прошлогодишњих јубиларних свечаности на Цетињу. Врлети црногорске изукрпане су одличним модерним путовима. Утврђења подигнута на свима важнијим позицијама.

О политичкој спреми Црне Горе не треба ни говорити. У томе погледу Краљ Никола тако је вјешто и сјајно спремио своју државу, да би иста, кад би имала толико велику војску, колико јој је велик политички глас и утицај, слободно мирне душе сама могла с изгледом на успјех заподјенути борбу и са много јачим противником¹⁾.

де, престао се у свој манастир Махиле 14. јануара 1735. године. Наш славни pjesник и историописац Симо Милутиновић—Сарајлија овако карактерише Владиву Данила: «Био је тврде и вјерне ријечи. Што би и како рекао, то би тако и чинио. Клеги, похвали, ружне ријечи говорио није нико ни код другога, а неколико да би сам такво што изговорио. Народ га је особито љубио и да је својему отацству имао само једнога душманина Азијата¹⁾ он би много срећнији био у својим предузећима на корист Српства. Највиша му је и вјечита хвала што се усудио дух турски из Црне Горе очистити за вазда и проћерати²⁾».

Други везезаслужни црногорски историописац Димитрије Милаковић овако карактерише Владиву Данила: «Послије дужег и непрекидног труда за корист свога отацства Владива Данило обновио је слободу црногорске и дика свога рода, преселио се у вјечност у почетку 1735 године. Да је он био добар и многозаслужан архиепископ, мудар владар, вјешт у своје вријеме политик, храбар јунак и срцем и душом одан своје отацству о томе свједоче његова дјела. Што у Црној Гори и

¹⁾ Познато је да је и млетачка република била влада непријатељски расположена према Црној Гори, па иу Милутиновићу, и подрасујачева, као другога непријатеља.

²⁾ Милутиновић, Историја Црне Горе стр. 75.

Хроника

Жив је и здрав КРАЉ НИКОЛА!

С Терезија браћа хола
Сивку, врштите као дјеча:
На умор је Краљ Никола!
Од бола им душа јеча...

Злокобно се цере смију,
Лажу им се душа пита:
И демонски «сузе» лију
Попут тучених паразита.

Бјесомучна дивља сека
У вртлогу кала гази.
Против српских аманета
Свој прљави језик плази...

И кроз уста најаманка
Прича бајне и легенде;
Као гудак на свог свика
Затковачке мисли прече...

Навост, мршну и клевете,
Док лачнаре њихле сију:
И паклене купе чете
Краљев углед да подрију!

Великави са свих страна
Забридути у петип,
Сваке поби, сваког дана
Расцитују што Краљ чини.

А Краљ снагом лана млада
Ступа циљу заједнице:
Умаи, чин — као свагда,
Презирући кобне итице...

Он од сметне пикад не би
Теразијског Пијемонту,
Он је Српства част и понос,
А ни сте му на страмоту.

Обуздајте «браћо» страсти,
Раскините ланце «бола»
Овај ће вам pjesник вјести:
Жив је и здрав Краљ Никола!
Цетиње, 16. фебруара 1911. год.

Мићун М. Павићевић.

Предавање о Црној Гори

Петроград, 11. фебруара.

Бивши бугарски војни министар, сад члан вишег руског војног са вјета и командант Петарфова, признати генерал, Паренсов, у присуству многобројног отмијеног свијета, држао је данас овдје у сали „Всеросејског националног клуба“, пространу бесједу од части посвећену руско-црногорским односима. Одношај нашо са Црном Гором, почети су, вели генерал Петаренсов, у вријеме Великог Петра пријед двјести и више година. Од тог доба, па до данашњих дана, особито послјије рата са Турцима на ријечи Пруту 1711. године, кад су Црногорци у савезу са Петром Великим и руском војском ратовали и велики дио турске војске к својој кршевитој граници повукли увијек су у тијесној вези с нама били, у свијема ратовима рамо уз

данас влада дом Петровић Његоша¹⁾ и то је заслуга Владике Данила, који је приретио да се припадници његова законита тражења; тај народ показао је да је моћан, али да је добар и миран и без освајачких наміјера, па је жељно мирно живјети, чим је добио оно што му је потребно за унутрашњи живот. Човјека, који је руководио тај народ у таквим подвизима, не можемо да не назовемо највећим историским радником: јер нико од њега не може имати вишега значаја у историји цивилизације. Петар није био слободоубац — освајач, те се и у томе показао правим представником свога народа, који по природи свога племена и по условима свога историјскога живота, није освајачки. Геније Петров показао се у томе што је јасно разумио подножај свога народа и положај свој, као вође народа. Он је потпуно сазнао, да је његова дужност извести слаби, сиромашни и готово непознати народ из тога жалоснога стања путем цивилизације — у чему је и ако с тешком муком, успио.

Слава ти Владиву Данило, господаре црногорски!
Слава ти Петре Први, царе своје Русије!
Слава вам велики мужеве, који најбоље један другога и много се подручили за славу својих држава и цивилизације Словенства!

¹⁾ Кад је 1719. године долазио у Црну Гору српски патријарх Мојсиј Чураи, Данило га је умонио да руковођи за архиепископство његовог синода Саву, савишала Иван Петровића — што је патријарх радо извршио. Данило је Саву прогласио за свога најближег и тим утврдио највећо право владичанства и господарства над Црном Гором у својој породици. Господари црногорски из династије Петровића — Петар били су и патријархи до 1851. а те године Данило Петровић — Петров прогласио за владу.

²⁾ Милаковић, Историја Црне Горе, Загреб 1896. стр. 130—131.

рамо, заједно са руском војском борили се.

Истина, догађала су се неспоразумљења и у стара доба, но и ту је била кривица до наше необавијештености, а не до Црногораца.

Погрешком једног нашег дипломата — продужи генерал — доста крупни неспоразум догодио се и у пошљедње вријеме. Истих дана, кад је био бој наше флоте у Цушими савршено случајно, по далеко ранијем програму, било је освећење зграде црногорског монопола у Подгорици. Том приликом један наш млади дипломата, који је тада управљао руским посланством на Цетињу, дао је депешу у Петроград, да је црногорски престолонашљедник Краљевић Данило, ни мање ни више, већ напио пред војском и другим гостима, те су се на тој прослави налазили, у здравље јапанских мрнарара. Међутим тачно је установљено, да је била чиста лаж. Никакве војске на тој светковини било није, нити је каквих здравица произнесено било. Шта више, чак и те здравице које су требале због присутних иностранаца бити, биле су одложене, кад се о боју у Цушими чуло.

Сумње нема на Краљевића Данила теденцијозна и ни на чему основана денеша руског представника, веома је рђав утисак направила.

Осим тога ми Руси још један велики гријех имамо према Црногорцима.

Црногорци су још 1805. г. Боку Которску до Дубровника од Венецијанаца одвојили и по нашем са вјету они су ту област уступили Французима и поново 1813. године оружјем у руке од велике војске Наполеона I. одузели. Русија је опет без сваке нужде ту прекрасну провинцију на Јандраском Мору одузела од Црногораца и предала Аустрији, чим је и подготвила анексију Босне и Херцеговине, која је произашла тек 1908. године. Да је у црногорске руке остала Бока Которска, никад — каже оратор — не би било анексије Босне и Херцеговине. Међу тим имао сам прилике чути гдје се пита: зашто Русија помаже Црној Гори? Истина ми помажемо Црногорцима, но сва та помоћ не превисује годишњег издржавања једног руског пука. Разумије се подобна господа за службују сажаљења, јер изгледа да не знају, да имамо, вазда и на сваки позив готових, рускоме Цару и Русији оданих 40—50 хиљада

ПОДЛИСТАК

1711. — 1911.

(Посвећено двјестогодишњици прик односа међу Црном Гором и Русијом)

— Марко Драговић — (3)

Кад повољни мир закључимо, и ослободимо се од претјених војничких трошкова, ми ћемо нас још више наградити Нашом царском милостију.

Сада савјетујемо вам да живите у миру. Ако би пак омет на Наше и Наше државе рат започели (чему се у данашње вријеме не падамо) у таквоме случају жељимо, да помогнете нашем оруђу.

Обећајемо вам сваку Нашу награду и царску милост, која неће бити никада од вас одузета. У осталом нашу милост саопћаваће вам бивши овђе при дворну Наше преосвећени митрополит Свјетодерјски Данил.

Дана у царствујућему нашем граду Петрограду 27-га од Р. Хр. 1715-а. Јулија 9-га, и владања нашега 34-га.

Државни канцелар граф Гаврило Головкин.

Послије још многих славних дјела, која је Владива Данило извршио у корист свога народа, у текају четрдесетогодишњице своје вла-

Црногораца, који увијек могу против себе дочекати три пута вишу силу, које било европске војске, тако, да ми веома ништавну помоћ дајемо Црногорцима и они много више заслужују.

Што је било, прошло је — настави генерал Паренсов. — но и сад над балканским полуострвом, појавили су се црни облаци. Десет хиљада Арнаута, да сачувају своје главе од Турака, пребегли су у Црну Гору под заштитом Краља Николе. Младотурска влада, пак тражи од црногорске, да не прима Арнауте, него да их натраг протјера. С друге стране Краљ Никола, премда је пријатељски и мирољубиво расположен према сусједној отоманској империји, ипак — протјерати на јавну смрт своје сусједице, који к њему бже да живот сачувају — немогуће је. Тако, идућег прољећа свему се надати треба — заврши генерал.

Н. Јоветић

Српство

Изабран за управника. За управника српског народног позоришта у Новом Саду изабран је Жарко Савић, познати оперски пјевач и управник биоградске опере. Како је избор његов потврђен, то је он своју оперску трупу распустио и она сада самостално ради у Биограду.

Споменица. Одбор нишке одбране да би се одужио сијенима пок. војводе Ђорђа Скопљанца и да би му трајан спомен сачувао ријешо је, да изда споменицу овог војводе заслужног за Србе у Македонији.

Словенство

Успјех словенске умјетнице. Позната словенска умјетница Блаженка Крнцицова гостује од дужег времена по великим светским позориштима, где је поживјела врло лијеп успјех. Сада се бави у ХанOVERU и о њој „Hannoverscher Anzeiger“ пише ово: „ХанOVERска публици се ових дана понова пружила публика, да упозна у госпођи Крнцицовици, која спада међу најбогатије субрете. Она је пјевала већ на првим позориштима (Лајпциг, Минхен као „Cocher“ у Бајретским приказима), али је у ХанOVERу досада била непозната. Критика је дакле дужна, да прибиљежи гостовања госпође Крнциц — која је при пошљедњем извађању „Хофманових прича“ пјевала Инилету и Антонију, а јучер Ундину, — макар се при овим гостовањима ради само о замјени болесне још увијек — на жалост — г-ђице Гарден, а не о ангажману, како се то опћенито држало и желило. Позорница, која је тако сретна, да има једну Крнцицову, зна је добро и чувати у колико има у управи умјетничкога духа... Надамо се, да ћемо је још који пута срести на позорници дворскога позоришта.“

Ное Матошић. Познати тенориста Ное Матошић, родом из Далмације, ангажован је ових дана за „Театро Констанцо“ у Риму.

Болест др. Најмана. Болест председника хрватског сабора др. Најмана се погоршала. Било изнаша 120, топлотна 38. ступња С. Љекари се надају, да ће болест кренути на боље, ако им успе, да де спријече наступ компликација.

Сарајевска комора у Загребу. Чланови сарајевске коморе стижу у Загреб под вођством председника Берковића дне 16. марта у посјету загребачкој трговачкој и занатлиској комори. Боравак је одређен на 2 дана. Из Загреба путују онда у Беч, Пешту, Осјејек, Брод и одавде натраг у Сарајево.

Избор старјешине у Соколу. У Загребу се конституисао нови одбор „Сокола“. Изабран је за старјешину др. Лав Мазура, за подстарјешину Ј. Хануш, за тајника др. Дечак, за благајника Хајмер, за чувара справа Илија Гутеша, за надзорника зграде В. Хејнзел, за пословођу К. Ференчина.

Чешка репрезентација у Загребу. Развоју спорта у Хрватској много ће допринијети споразум са браћом Чесима. На писмени упит „Хрв. академског спортклуба“ одобрено је „Cesky svaz footballoviy“ ногометну утакмицу са репрезентативном момчади краљевине Чешке. Утакмица одржаваће се на оба дана ускрњих празника дне 3. и 4. априла. Уједно је „Cesky svaz footballoviy“ понудио уговор по којем би сва енглеска ногометна друштва, која играју у Прагу уз

минималну одштету долазила у Загреб. Сусретљивост браће Чеха у велике ће унапредити и поспјешити развој ногометног спорта у Хрватској, те тој сусретљивости браће Чеха може се захвалити, да ће Загребчани имати прилике, дивити се првим светским момчадима,

Храбри Срби у Цариграду

— Два неустрашима Србина —

Из Цариграда нам јављају:

Ту скоро једне вечери тројица турских официра по јацији, т. ј. позној молитви „правовјерних“, дигоше да траже некакву хетеру Јелену. Један од њих је професор војне школе. Официри ударише „Полском улицом“, што води из Пере у Галату, а у којој станују махом Европци. Ту је и талијански консулат и кућа угледне талијанске породице Каселијевих у којој служи као вратар црногорско момче од 16 година Петар Ивов Ниловић. Официри нестрљиво зазвонише, да им се отвори. Када им Петар отвори врата, рекоше му, да траже лијепу г-ђу Јелену. Момче им каза, да у кући нема никакве г-ђе Јелене, већ само породица Каселијевих, који имају госте на вечеру.

„Сиктер бре!“ повикаше официри, обасуше га разним погрдним именима, па га гурнуше у кућу. Један га чак и ошамари. На вику официра дотрча сам Касели и видјећи у чему је ствар, каза им исто, што и Петар Ниловић.

На то један од официра гурне Каселија и хтједе да силом продре у кућу, а тргне сабљу и рани домаћина у руку. Млади Црногорац пригече господару у помоћ, потеже револвер и уби на мјесто официра, који га је ошамарио и ранио Каселија. Остала два официра побјегоше. На пуцањ дотрча полиција и гаваз из талијанскога посланства. Петар се сам предаде полицији, која га одведе у пратњи гаваза талијанскога посланства. Официри су исте ноћи пронађени и притворени.

Противу Петрова ханшења протестовали су талијански и руски ђенерални консулат, јер је доказано, да је погинули официр ошамарио Петра, гдно га испосвао и ранио му господара. Момче је вршило своју дужност. Касели је понудио кауцију, да се Петар пусти на слободу.

Полиција је допустила, да се момчету доноси јело из Каселијеве куће и да га походи отац који му је овдје.

Догађај је побудио велику сензацију. Јавно мњење је огорчено на Турке, а нарочито на турску војску. Сада се Европци увјерени, да су тако зваани „пресвјећени“ младо-турске официри доста кадри, да врше тешке злууме над голоруким рајом по вилаетима.

Држи се, да су официри били пијани. Министар војни Махмуд Шефкет наша наредно је, да се официри изведу пред пријеки суд. Шта буде даље, јавићу вам.

Други је случај овај:

Пошљедњих дана владало је у Цариграду и његовој околини веома опако вријеме, какво одавно није запамћено: снјејег, вјетар, мраз, а на мору још и силонита бура, која је за то неколико дана упропастила неколико бродова.

Таквог једног дана, кад је бура бијеснила на мору, спасао је од сигурне смрти у таласима шест јудских живота један Србин. Тај Србин зове се Никола Срзентић а члан је угледне српске фирме у Цариграду: Срзентић, Хајдуковић и Зеновић, предузимача при Руском Бродарском Друштву.

Пет путника и један чамција, сви Турци, возили су се у једној барци за вријеме буре. Вријеме је било тако рђаво, да ушљед силног вјетра један турски пароброд налети на ту барку и просто је преполови. Како сем чамције ниједан од оних, што су се налазили у смрљеној барци, није умро да плива, то им је сви-ма смрт била извесна, јер у близини није било нијде никог, а турски пароброд није хтио или није могао да се осврне на бродоломнике.

Но срећа њихова хтјела је, да у том тренутку недалеко од дављеника наиђе барком Србин Срзентић, кога су два веслача возила к руском пароброду „Корнилову“.

Кад је Срзентић видио, да ће се подавити толики људи, нареди својим веслачима, да управе чамац к њима. И док је један возар веслао а други одржавао равнотежу, јер је пријетила опасност, да се и њихова барка преврне, Срзентић је, стављајући на кошку живот свој и својих људи, извадио из мора једног по једног утошљеника и тако их све спасао и одвезао у цариградско пристаниште.

Како се ова драма одиграла у близини пристаништа, то је преко хиљаду Турака и другог свијета посматрало са приста ништа храбро дјело Србиново, те је сада

и дочекан громогласним узвицима „Јаша“! (Живео) и бурним плескањем.

Овај догађај су сјутрадан с нарочитом хвалом забиљежили сви листови, што излазе у Цариграду и изразили жељу, да султап одликује храброг спасиоца.

Никола Срзентић је Србин Бокел из племена Паштровића.

Кратке вијести

Надвојвода Фрањо у Италији. „Reichspost“ демантује све вијести, које говоре о путу надвојводе Фрање Фердинанда у Трину, у Италији.

Потонула торпедњача. Франуска торпедњача „Соссо“ потонула је за вријеме олује у индиском океану. Од посаде се није спасао нико.

Умрли. Сликар пл. Ухе умро је у Минхену, а списатељ Спилхаген је умро након дуге болести у Берлину.

Рибари на леду. Од отока Лавенсари откинуо се комад леда, на којем је било преко 300 рибара. О њиховој се судбини још ништа не зна.

Потонули хаџије. Турски пароброд „Уриет“ потонуо је са свима хаџијама на путу у Меку. На пароброду се понајприје појавила ватра, а онда је настала експлозија и пароброд је потонуо. Спасао се није нико.

Против Јапана. У Сеулу је откривена нова завера против Јапана. Ухапшена су два младића из одличних обитељи, који су били коловође.

Бомба за Апоњи-а. Полиција у Чикагу је нашла под подијумом, на којем је гроф Апоњи говорио, двије бомбе, које су требале након по сата експлодирати. Одмах је затворена дворана и ухапшене све сумњиве особе. Жандарми су отпратили Апоњи-а кући. Сумња се на Словене.

Њемачка посјета у Риму. Дуже времена говорило се о том, хоће ли неће ли њемачки цар посјетити Рим. Сада долази вијест из Берлина, да ће престолонашљедник са својом супругом, враћајући се с путовање, свратити у Рим и честитати у име њемачкога двора. Према томе неће њемачки цар путовати у Рим.

Свјетска изложба у Будимпешти. Будимпештанска трговачко-обртничка комора израдила је споменицу, коју ће предати влади, да се године 1917. приреди изложба у спомен педесете године, што је Угарској враћен устав.

Русија и Кина. Ове двије државе, Русија и Кина, посве су се измириле. Кина иде Русији у сусрет толико, да је приправни постојећи уговор, који је Русији од велике користи, а скоро истиче, продужити.

Мирни отпор у Трсту. Мирни отпор у Трсту престао је и чиновници су сви пристали уз рад.

Изгорно пароброд. Пароброд „Прогунув“ је изгорно на мору са 12.000 суда кокоса. Штета износи 300.000 рубаља.

Пожар у Шербургу се запалило стовариште дрва. Пожар се широко таквом брзином, да је сва лучка четврт била домаг у пламену. Ватрогасци нијесу могли гасити ради олује. Пожар је захватио и многе куће, те се још шири. Штета се до сад рачуна на 1 милион круна.

Куга Кинеско посланство у Пекингу, јавило је, да је куга захватила и европску четврт. Један Аустријанац је већ умро. Аустриско министарство за унутарње послове издало је одредбу, којом се прописују разне мјере сигурности за очување од куге.

Нови рекорд мотором. Јасуес де Росиер поставио је на новосаграђеном тркалишту у Сан Франциску нови свјетски рекорд мотором. Росиер је постигао колосалну брзину од 135 305 километара на сат, те је потукао досадањи рекорд Хиков од септембра прошле године за 20.485 километара.

Њемачки цар у Енглеској. Вијест о путу њемачкога цара у Лондон на откриће споменика краљици Викторији, потврђује се. Њемачки цар и царица одазваће се позиву краља Ђорђа V. Свечано откриће споменика биће 3. маја.

Наука и проналасци

Аероплан једног Јапанаца. Јапанац барон Ига пронашао је један нов тип аероплана, који је направио по погледу на лептира. Он има два крила, која авијатичар може покретати кад му је и како воља као год и лептир. Проналазач увјерава да се може одржати у ваздуху са својом справом чак и када мирно стоји.

Аутомобилске саонице. У Њемачкој и другим земљама, где је земљиште већи дио зиме покривено снјејгом, те аутомобили не могу да раде, ушао је од прије неколико недеља у употребу један

нов проналазак — аутомобил саонице. То су врло лијепо конструисане саонице, које позади имају пропелер, по угледу на пропелер на аероплану. Тај пропелер покреће нарочити мотор и опирајући се о ваздух тјера великом брзином саонице напријед.

Дневник

Посјетио забаву. Њ. В. Краљ Господар у сриједу у вече посјетио је забаву, коју су давали учитељи и ученици богословско-учитељске школе и том приликом изволио је да сврати пажњу на приказивање ученика неких сцена из „Горског Вијенца“, те је сјутра дан благоволио да их позове к себи и лично им изрази своје задовољство. Овом очинском благонаклоношћу Краља Господара ученици су били врло пријатно дирнути, те ће настати, да се још боље спреме како би приказивање „Горског Вијенца“ и по други пут приредили.

Завршила рад. Комисија за регулисање чиновничких пензија, помоћи и издржавања довршила је појверени јој рад и предала га Кр. Влади још 9. јануара ове године, па овијем даје на знање свијема заинтересованим, да је она завршила свој рад регулисањем свијех питања о пензионерима до закључно 31. децембра 1909. године, питања која се односе на лица, која примају ма какве помоћи или издржавање из државне благајне, као и све молбе или жалбе, које су јој у току њенога рада стигле. Што се тиче лица, која су пензионисана од 1. јануара 1910. године па даље, као и регулисања година службе активног чиновништва, комисија због краткоће времена у то улазила није. Пошто су уз поједине пријаве како пензионера, тако и активног чиновништва, прилагани и документи ради утврђења навода у пријавама, комисија је заједно са својим радом повратила све то дотичним министарствима, те овијем извјештава и једне и друге, да се са ма каквим потраживањима у томе смислу обраћају надлежним министарствима, а не комисији, пошто иста више не постоји.

Поштански аутомобили. Због снјега, који је пао још у понедјељак, поштански саобраћај аутомобилима је обустављен и превоз поште и путника врши се колима. Аутомобили су покушавали да неколико пута крену, али су се спута враћали и ако је снјејг очишћен. Због тога је од стране министарства јуче изаслана нарочита комисија, да прегледа пут и испита до кога је кривица што поштански аутомобил за Котор не саобраћају: до аутомобилског друштва или чистача.

Произвољно тумачење. У прошлом броју нашега листа принуђени смо били да се жалимо на произвољно тумачење закона о штампи од стране цетињског обласког суда, а сада нас из Подгорице извјештавају, да се нешто тако десило и тамо. Има већ више година како заузимљиви Глиго Н. Пејановић издаје календар „Зету“, којом се знатно попуњава празнина, која се осјећа код нас у оскудици календара. Он је ове године свој календар знатно проширио и увећао, па се постарао да и забавом одваја. Имао је муке и око сређивања и око штампања и како је био принуђен, да свој календар штампа на страни, знатно се одоцнио. И кад је тај календар хтио да растура, од стране тамошње обласне управе календар му је заплијењен! Обласна управа не само да му је забранила растурање, него је и све примјерке одузела. То му је објашњено тиме што у календару има пјесама

бунтовничке садржине! Како нам је тај календар дошао до руку, то смо га са свију страна претурали, разгледали и дивили се како је могао бити у опште због своје садржине и оптужен, а још мање заплијењен. Колико је тиме овај млади предузимач оштећен, јасно је, а све због произвољних тумачења закона о штампи, о који се чиновник, који је ову забрану вршио, љуто огријешу. Срећом о томе поступку дознало је одмах министарство унутрашњих дјела и како је због таквог некоректног поступка свог подручног органа било доведено у незгодни положај, одмах је похитало да ту грубу погрешку поправи, што г. министру унутрашњих дјела може само да служи на част и похвалу, јер и овај случај показује, да бодрим оком пази на поступке својих органа и да је увијек готов да стане на браник правде и правде и да заштити радо свакога од непажње и погрешака, које чине самовољно подручни му органи. По наредби г. министровој забрана је скинута и на тај начин заглађена је погрешка, коју је тај чиновник учинио, што даје гаранције да самовоље и гажење закона у земљи не може бити. Издавач је ипак овим некоректним поступком извршиоца забране оштећен, те ће се, нема сумње, противу тога жалити и оштету тражити, јер у цијелој тој ствари извршиоца забране је поступао тако, да се на закон о штампи није ни освртао, него је самовољно радио и тиме издавача не само материјално оштетио, него и незаконито према њему поступао. У колико нам је немио овај случај, у толико нам је мило што можемо да истакнемо, да је министарство унутрашњих дјела поступало тако, да му за похвалу може служити, те се и надамо, да ће г. министар, устајањем противу очигледне неправде, поћи и даље и чиновника ове незаконитости на одговорност повући како своје личне каприсе не би у будуће увлачио у службене послове.

Маскенбал. Вечерас је у осам сати у лијепој сали *Владина Дома* велики маскенбал, који приређује пјевачко друштво „Његош“. За овај маскенбал учињене су велике припреме, а и интересовање је у грађанству тако, да се с правом може рећи, да ће испасти на опште задовољство. Игранка ће бити у пространој сали, а улаз је с лијеве стране на прва врата. Ту је спрењена и нарочита гардероба како за мушке, тако и за женске, одјелито, те се и у самој гардероби костими и маске могу намјестити. Исто тако је припремљен и бифе, у коме ће се посјетиоци моћи лијепо поткријепити. У опште узев може се слободно рећи, да ће посјетиоци бити у сваком погледу задовољени.

Свјетски путник. Милорад Раичевић, млади српски путник, који је из Биограда кренуо да обиђе цио свијет, те прошле године и на Цетиње долазио, налази се у Индији, одакле нам се јавио шаљући топле српске поздраве браћи Црногорцима. Из слике коју нам је Раичевић послао, види се да је доброг здравља — бољи је него прије — и осјећа се лак и чио. Крај осталих медаља на прсима му је и златник од 100 перпера, који му је Њ. Кр. В. Краљевић Данило даровао.

Српски гуслар у Мостару. Познати српски гуслар Петар Перуновић пошто је обишао цијелу Боку Которску и био у Дубровнику латио се Херцеговине и сада се налази у Мостару, гдје је на врло ли-

јеп и топао пријем наишао. Гуслар је у Мостару био у великој гимназији, трговачкој школи, женској гимназији и основним школама врло лијепо примљен. Пјевање његово толико је браћу Мостарце раздрагало, да су га задржали до поклада, те су у част његову пјевачко друштво „Гусле“ и соколско друштво „Обилић“ вече приредили. Из Мостара гуслар креће пут Босне, гдје се надамо да ће га свако радо прихватити и поклонити пажње његовом пјевању и гуслању.

Позориште. Сјутра у вече даје се „*Чергашки живот*“, драма у пет чинова од Миржеа и Маријера. Ова драма је израђена по њиховом лијепом роману, који је на далеко познат.

Вријеме. Послије снијега вријеме се отворило, те су настали сунчани дани. Студен је попустила, сунце топло изгријева и било би још топлије, да се с времена на вријеме оштар вјетар не јавља.

Разне вијести

Опорука просјакњице. Из Граца јављају: у овлашћеној болници умрла је 69 годишња Марија Мандл. Кроз 15 година је живила као просјакњица. Није никада ложила у својој соби, а млијеку или јуху, с којом се хранила, гријала је код сусједа. Пред смрт је позвала биљежника и начинила опоруку. 230 000 круна оставила је своје нећаку, књиговоји у Бечу, а 150.000 круна у добротворне сврхе!

Реформа календара. Из Лондона се јавља: у енглеској кући предложио је посланик Перце реформу календара тако, да би свака година имала 364 дана осим једнога слободнога дана, који би се славио као нова година. Свако тромјесечје би имало 91 дан и то прва два мјесеца по 30 а трећи 31 дан. Ускрс би се имао стално уредити 14. априла. Божић би имао увијек пасти као и први август у понедељак. Макар ова предложена новотарија ради своје практичности има пуно симпатија међу трговцима, није вјеровати, да ће се онајприје увести у Енглеској, у којој се све старинско тако чува, макар било како и глупо.

Уништени документи. У Цариграду је организован прије извјесног времена један одбор, који је радио на састављању модерне турске историје. Овај одбор је имао своје канцеларије у просторијама Високе Порте. Сада приликом пожара изгорела је и та канцеларија и макар да су спасени тамо прикупљени најважнији историски документи, како „Игдам“ јавља, ипак су изгубљени неки врло важни документи. Ови документи односе се на једну врло важну војну турске царевине а њихови преписи нигдје се више не налазе.

Спорне цркве у Турској. Спорне цркве у селима Грдавор, Давуд Бали и Ново Село у солунском кадилуку досуђене су патријархистима. Држава је одредила зато екзархистима — Бугарима за подизање нове цркве у селу Грдавор 1200, у селу Давуд Бали 425, а у Новом Селу 740 лира турских, свега 2390 лира.

Повластице у турској војсци. Турско министарство војно упутило је распис свима војним властима у коме саопштава наређење, да пуштају све војнике хришћане сваке недеље у јутру и све јевреје у суботу у јутру да могу ићи у њихове богомоље, те ће војници немуслимански при другим празницима од сад уживати све повластице које уживају војници муслимани о њиховим барјамима.

Велика школа у Приштини. Приштински муслимани одлучили су да у Приштини подигну једну велику школу по примјеру арапског универзитета Цалиул-Езхера у Каиру.

Монархисти у Португалу. У Вандоми је ушљед агитарскога говора једнога свештеника дошло до озбиљних немира. Свештеник је са проповједнице напао републику, па је ради тога имао бити ухапшен. Народ се скупио око њега и хтио запријечити његово хапшење, но то је осујетила војска. Мноштво је на то опколило тамницу и захтијевало да се пусти хапшеник на слободу. Морала је доћи једна пјешачка и једна коњаничка пуковнија да направе ред. И на сјеверу у граду Гуарда је дошло до монархистичне побуне. Министар за јавне радње хтио је говорити народу са крова. Одмах након првих ријечи падне хитац и министар се стровали рањен. Одмах су се дигли

монархисти и сада настане стијељање. Усмрћено је много особа. Немири ће престати.

Изгорјела касарна. У Асиаги у Италији на међи тиролској изгорјела је до темеља касарна. Говори се, да је спасена сва момчад (2 батаљона лована и 2 артиљерије.) Многи војници морали су скоро голи скакати на зиму од 18 С.

Пронађен лопов слике. Ми смо недавно јавили о крађи скупоцијене једне Тинторетове скице у Пешти. Сада је лопов ухапшен. То је фотографски помоћник Виктор Сигетвар. Сигетвар је признао своје недјело и казао, да га је починио из нужде. Скица се налази опет у музеју, но сада је добро сачувана. Вриједност јој износи 20.000 круна.

Зима у Русији. По читавој Русији бјесни страшна зима. У руској Пољској има зиме до 22 ступња. Ушљед великога снијега су се многе куће порушиле, а и читава села су разорена. Све брзојавне везе са Кавказом су разорене.

Куга. Није истинита вијест, да је бугнула куга у кинеском граду Сахалјану. Куга влада само у кинеским селима на ушћу Сингари ја. Граница амурскога подручја је затворена. У Харбину већ нема ко да умире, тако је становништво спало. Пошљедња 24 сата је умрло ондје 9 особа. Куга по мало малаксава.

— Према попису износи становниште Немачке 64,896 881, насрам 60,641 489 у години 1901.

Против нове моде. „Osservatore romano“, орган Ватикана, припоштава јако оштар чланак против женских гаћа, што не само жене понижује, него ће уродити развратношћу у саобраћају између оба пола. Овим би се модама имала повући граница између пристojних госпођа и распуштеница.

Сан

— Henrik Sienkiewicz. —

У једноме друштву приповијдало се некога дана много о чудним догађајима, слутњама, визијама, о покојницима, и сличним стварима, којима се све више баве звани и незвани дуси нашега доба.

Међу присутнима се налазио и кућни лекар, који је већ због свога положаја играо улогу скептика. Кад се већ разговор примакао крају, обрати се на њ једна од госпођа, те га упита, да ли му се када у животу догодило што такв да себи није могао да протумачи.

„Ја сам за својих млађих дана,“ одврати лекар, снивао сан, или боље читао низ снова, који партилазе сва ова чудеса, што сам их сада муо, и ако то друштво жели, спреман сам причати“.

Одмах је цијело друштво замолило, да приповиједа. И лекар је причао шљедеће:

„Пред дванаест година био сам у Биаритцу у морским купкама. Истодобно бијаш заљубљен у неку Енглескињу, која је код купања послала костим, извезен рибањим љускама. Бијаше то веома оригинална госпођа, пуна необичних домишљања.

Једнога дана задржала је мене и остале своје поштоватеље готово до три сата ноћу на своје броду. Гледали смо у звијезде и расправљали о том, како се душе селе из планета на планет. Дошао сам кући веома уморан, те сам заспао

на столици, читајући писмо, што сам га нашао на столу. Чим сам затворио очи, усни ми се, да се налазим у неком великом граду и да излазим из неке непознате ми куће, пред којом су стајала мртвачка кола.

Господи, која нијесу далеко путовала, треба да припоменем, да у иноземству не возу мртваче на таким пирамидним колима, као у нас. Ондје има мртвачка кола дугог купеја, а с обих страна стакло, док су одстрана врата, кроз која се тура у кола лијес.

Таква сам кола видео у сну. Но то још није све. До кола је стајао неки петнаестогодишњи дјечак, обучен у црни капут са уским гајтанима у једним редом металних пуцади, тако ми се увријежио у памет као и његова свијетла и плава коса и лијено сиве и велике очи.

И сами ћете појмити, господо, да ме је непрестано понављање истога сна узнемирило...

За неколико дана отпутовао сам у Париз, те одсио у оном истом хотелу, гдје је одсјела и моја Енглескиња. Дошли смо на вечер у повећем броју. Ја сам се брзо пресвукао и дошао до лифта, да се спусти доље у велику трпезарију, јер се било вријеме вечери. На ходнику са стадох своје знанце, који су се такођер журили до лифта. Стао сам први на врата и притиснуо на електрично звонче.

Смјеста се чула мукла тутњава лифта, који се дизао у вис, а врата се отворила широм. Ја сам скочио на траг и приближио као смрт.

На вратима сам опазио онога 15-годишњег дјечака са свијетлом и плавом косом у црном хаљетку, с уским гајтанима и металним пуцадима, баш како сам га виђао и у сну.

Стајао је на вратима те ме љубазно позивао, да униђем. Признајем, да сам у тај час први пут искусио, да се од страха може и коса најезити. Ја сам наравно отишао на траг, те одлетео доље низ скале. Доље је била дворана.

Лифт је чекао очевидно на овеће друштво. Сио сам час у коридору на један наслоњач, да се примирим, јер сам осјећао сву своју узбуђеност и блиједило.

Тада... узеданут... ја не знам, можда за неколико секунда — чуо сам ужасну вику, ломњаву и ломотање. Ослабио сам посвема...

Кад сам се опоравио, видјех у коридору људска тјелеса, сва загрзла у крви. Касније сам сазнао, да је и онај дјечак настрадао.

Ко хоће, нека тај случај тумачи по вољи. Мене с правом назовите скептиком, јер да се то догодило коме другом, ја му то не бих нигда вјеровао.

НАЈВЕЋА ДАЛМАТ. ЗЛАТАРИЈА
АНТ. РАДИЋ
СПЛАТО (SPALATO)
ИЛУСТРОВ. ЦЕНИКЕ ЦАЉЕ ВАДАВА

18—50

УЗ ТВОРНИЧКЕ ЦИЈЕНЕ

ВАЖНО! ВАЖНО!

ЗА

ОБУЏАРЕ

ТРГОВАЧКО СТОВАРИШТЕ КОЖА

ФИЛИАЛА

Ашер С. Алкалај

У ДУБРОВНИКУ

ПРЕПОРУЧУЈЕ СВОЈЕ СКЛАДИШТЕ НАЈБОЉИХ СВАНОВРСТНИХ

КОЖА

И СВИХ ДРУГИХ ПРИПАДАКА ЗА ОБУЏАРСКЕ РАДЊЕ

Уз творничке цијене

НАРУЏБИНЕ ОБАВЉАЈУ СЕ БРЗО И ТАЧНО

НА ВЕЛИКО И НА МАЛО 19—25

УЗ ТВОРНИЧКЕ ЦИЈЕНЕ